

Nr 18

Konstitutionsutskottets betänkande med anledning av motioner om formerna för riksdagens öppnande.**Motionerna**

I motionen 1974:73 av herr Bohman m. fl. (m) hemställs "att riksdagen uttalar att dess högtidliga öppnande även i framtiden bör äga rum i former som i stort sett ansluter sig till dem som nu tillämpas".

Motionärerna anför bl. a. att "riksdagsöppnandet i dess nuvarande form utgör det kanske förnämsta inslaget bland de eljest inte särskilt omfattande officiella ceremoniella traditioner som förekommer i svenskt samhällsliv. Detta är det enda tillfälle under året, vid vilket Konungen och den högsta verkställande och dömande makten, dvs. regeringen, Konungens högsta domstol och regeringsrätten, tillsammans med representanter för ämbetsverken och försvarsledningen i föreskrivna former möter det svenska folkets valda ombud (riksdagen), allmänheten samt främmande länders sändebud i Sverige. Därigenom fyller riksdagens högtidliga öppnande en unik symbolisk funktion som uttryck för samhörigheten mellan statschefen, myndigheterna och folket."

I motionen 1974:924 av herr Fågelsbo (c) hemställs "att riksdagen uppdrar åt talmannen att vid fastställandet av ordningen för lagtima riksmötes öppnande beakta angelägenheten av att hittillsvarande former för riksdagens högtidliga öppnande så långt möjligt bibehållas".

Motionären anför bl. a. att formerna för riksdagens öppnande enligt den gamla författningen har kommit att uppskattas av många människor. Genom förmedling av radio och television har det blivit möjligt att runt om i landet uppleva det skådespel som riksdagens högtidliga öppnande inneburit. Enligt motionären föreligger det också en opinion för att de hävdvunna formerna för riksdagsöppnandet i så stor utsträckning som möjligt bibehållas.

I motionen 1974:1176 av herrar Alsén (s) och Gadd (s) hemställs "att riksdagen beslutar att som sin mening uttala att utformningen av programmet för riksdagens öppnande sker i samarbete med representanter för Sveriges kulturarbetare".

Om representanter för landets kulturarbetare engageras vid utformningen av programmet för riksdagens öppnande i riksdagshuset skapas enligt motionärerna garantier "för ett värdigt och till tiden väl anpassat programinnehåll, som genom massmedias medverkan kan nå ut till medborgarna".

I motionen 1974:1189 av herr Sundman m. fl. (c) hemställs "1. att riksdagen uttalar att riksmötets öppnande bör äga rum i Rikssalen med de ändrade ceremonier som kan motiveras av det som vilande antagna

förslaget till ny riksdagsordning och ny regeringsform, 2. att riksdagen därest yrkandet under 1 icke vinner riksdagens bifall, uttalar att talmannen efter samråd med vice talmännen till sig knyter en kvalificerad arbetsgrupp som utarbetar förslag till nya former för riksmötets öppnande”.

Motionärerna anför att det högtidliga öppnandet i Rikssalen bygger på mycket gamla traditioner. Ceremonierna har genomgått många förändringar under de senaste 150 åren i riktning mot förenkling. Dessa har enligt motionärerna lett fram till en ceremoni som av många brukar beskrivas som en av de högtidligaste och mest värdiga statsceremonier som över huvud taget förekommer.

Motionärerna anför vidare att enligt deras mening bör riksmötets öppnande även fortsättningsvis ske i rikssalen. Om emellertid riksdagens majoritet förordar att riksmötets öppnande skall äga rum i plenisalen så bör öppnandet även där präglas av ett värdigt ceremoniel. Enligt motionärerna torde utformningen av detta komma att stöta på ej obetydliga svårigheter inte minst på grund av det provisoriska riksdagshuset utformning.

Formerna för riksdagens högtidliga öppnande enligt 1866 års RO

Grundläggande föreskrifter om riksdagens öppnande enligt den gamla författningen återfinns i 34 § riksdagsordningen. Enligt dessa skall riksdagsmännen, på den tid Konungen bestämt och sedan gudstjänst med dem hållen är, sammankomma på rikssalen, där Konungen eller, då han så för gott finner, statsministern eller annan statsrådsledamot för ordet. Vidare föreskrivs, att Konungen vid detta tillfälle skall låta till riksdagen överlämna statsverkspropositionen och riksdagsberättelsen. Slutligen stadgas, att talmannen vid samma tillfälle i riksdagens namn till Konungen skall framföra dess undersåtliga vördnad. Vissa avvikande bestämmelser beträffande statsverkspropositionen och riksdagsberättelsen lämnas för det fall Konungen sammankallat riksdagen till dag före den 10 januari eller då riksdag sammanträder efter upplösning. Inom riksmarskalksämberet utarbetas årligen en ordning för riksdagens högtidliga öppnande, vilken innehåller de ceremoniella detaljerna. Dessa bestämmelser går i stora delar tillbaka till tiden för 1810 års riksdagsordning, ehuru åtskilliga förenklingar skett sedan dess.

Frågans tidigare behandling i riksdagen m. m.

Formerna för riksdagens öppnande har under senare år aktualiserats vid ett flertal tillfällen.

Vid 1959 års riksdag uttalades i en motion (II:61) av fru Eriksson i Stockholm (s) och herr Lindström (s) att ordningen för sammankomsten vid riksdagens öppnande var otidsenlig. I motionen yrkades att riksdagen skulle hemställa om uppdrag till författningsutredningen att pröva nya former för ifrågavarande ceremoni. Konstitutionsutskottet

framhöll i sitt utlåtande över motionen (KU 1959:6) att författningsutredningens ställningstagande till frågan om kammarsystemet kunde antas komma att inverka på formerna för riksdagens öppnande. Med hänsyn härtill avstyrkte utskottet motionen, vilken avslogs av riksdagen.

I en motion vid *1961 års riksdag* (I:63) av herr Ollén (fp) hemställdes, att riksdagen skulle uppdra åt talmanskonferensen att i samråd med hovförvaltningen vidta sådana åtgärder, att riksdagens öppnande kunde försiggå i former som för riksdagens ledamöter var mera värdiga och representativa. Allmänna beredningsutskottet framhöll i sitt utlåtande (ABU 1961:2) att författningsutredningens förslag kunde komma att medföra förändringar i riksdagens arbetsformer och att den slutliga lösningen av dessa frågor torde komma att påverka formerna för riksdagens öppnande. Några mera ingripande åtgärder syntes i avvaktan härpå inte böra vidtas. I enlighet med utskottets hemställan avslog riksdagen motionen.

Frågan om formerna för riksdagens öppnande behandlades av författningsutredningen i dess betänkande med förslag till ny riksdagsordning (SOU 1963:18). Utredningen anförde att ett riksmöte borde anses öppnat i och med det första sammanträdet med riksdagen, utan särskilda ceremonier liknande rikssalssammankomsten. Enligt utredningens mening var dock en sammankomst i högtidliga former mellan Konungen, statsråden och riksdagens ledamöter i början av lagtima riksmöte påkallad. Sammankomsten borde äga rum inom tre dagar efter riksmötets början. Förutom hälsningstal från Konungen och talmannen skulle regeringen vid detta tillfälle genom statsministern eller annat statsråd som förordnats därtill avge en förklaring angående sin politik. Denna regeringsförklaring skulle sedan tjäna som utgångspunkt för den allmänpolitiska debatt som enligt utredningens förslag skulle hållas i riksdagen kort därefter. Utredningen fann det mest naturligt att sammankomsten skulle hållas i riksdagshuset. Några bestämmelser borde emellertid inte ges vare sig i riksdagsordningen eller i annan författning utan det borde uppdras åt talmannen att efter samråd med statsministern bestämma om formerna för detta sammanträde.

Vid *1965 års riksdag* aktualiserades frågan om formerna för riksdagens högtidliga öppnande i två likalydande motioner — I:140 av herrar Palm (s) och Paul Jansson (s) samt II:179 av fröken Sandell m. fl. (s). I motionerna anfördes bl. a. att riksdagens öppnande i de former som tillämpades kunde betraktas som ett särpräglat och praktfullt skådespel men att ceremonin i detaljer var utan stil och utan anknytning till den moderna samhällssynen. Motionärerna anförde vidare att det var beklagligt att riksdagen saknade inflytande över utformningen av ceremonin vid riksdagens öppnande. Konstitutionsutskottet uttalade i sitt utlåtande (KU 1965:15) att huvudsyftet med motionerna skulle tillgodoses om författningsutredningens förslag genomfördes. Utskottet förutsatte att detta skulle omfattas av övervägandena i författningsfrågan och avstyrkte därför motionerna, vilka avslogs av riksdagen.

Frågan om formerna för riksdagens öppnande upptogs på nytt vid *1966 års riksdag*. I motionen II:202 av herr Nyberg (fp) hemställdes att riksdagen skulle uppdra åt talmanskonferensen att i samråd med hovförvaltningen undersöka möjligheterna till förenkling av ceremonin i fråga. Konstitutionsutskottet hänvisade i sitt utlåtande (KU 1966:41) till vad utskottet anfört föregående år och avstyrkte motionen, vilken avsåg av riksdagen.

Även vid *1967 års riksdag* väcktes motioner i ämnet – I:251 av fru Hamrin-Thorell (fp) och herr Axel Andersson (fp) samt II:327 av herrar Hyltander (fp) och Berglund (fp) – syftande till åtgärder för att ”ge riksdagsledamöterna tillfälle att delta i riksdagens högtidliga öppnande på ett sätt som mera överensstämmer med sammankomstens högtidliga karaktär”. Konstitutionsutskottet (KU 1967:6) hänvisade till sina utlåtanden 1965 och 1966 och förklarade sig inte ha funnit anledning att inta en annan ståndpunkt. Utskottet ville inte göra gällande att den ordning som tillämpades var tillfredsställande men förutsatte att de åtgärder som var möjliga från riksdagens sida skulle vidtas även utan ett särskilt uppdrag från kamrarna. Riksdagen avsåg på utskottets hemställan motionerna.

Vid *1970 års riksdag* yrkades i motionen II:491 av herr Eriksson i Örebro m. fl. (s) att 34 § RO skulle ändras så att riksdagen kunde öppnas under mer tidsenliga former. Konstitutionsutskottet konstaterade i sitt utlåtande (KU 1970:38) att enighet länge rått om att ordningen för riksdagens högtidliga öppnande inte var tillfredsställande. Då utskottet inhämtat att grundlagberedningen avsåg att i ett förslag till ny RO, som skulle komma att underställas riksdagen före 1973 års val, förorda en ny ordning för riksdagens öppnande, ansåg det sig böra avstå från att ta initiativ i frågan. Sex ledamöter (fyra s och två fp) reserverade sig och anförde att riksdagen redan under då innevarande session bort anta ett förslag till ändring av 34 § RO som på sätt författningsutredningen avsåg gav talmannen rätt att efter samråd med statsministern bestämma om ordningen för riksdagens öppnande. Riksdagen följde utskottsmajoriteten och avsåg motionen.

Formerna för riksmötes öppnande enligt den nya RO m. m.

Enligt den i år av riksdagen slutgiltigt antagna nya riksdagsordningen (1 kap. 6 §) skall lagtima riksmöte öppnas vid ett särskilt sammanträde med kammaren senast på riksmötets tredje dag. Statschefen förklarar därvid på talmannens hemställda riksmötet öppnat. Vid förfall för statschefen förklarar talmannen riksmötet öppnat. Vid detta sammanträde skall statsministern, om inte särskilda skäl föranleder annat, avge regeringsförklaring. Talmannen fastställer efter samråd med vice talmannen ordningen för detta sammanträde. I tilläggsbestämmelse anges att sammanträdet för riksmötets öppnande skall äga rum kl. 14 den första dagen under riksmötet, om inte talmannen bestämmer annan tidpunkt.

Dessa bestämmelser bygger i sin helhet på grundlagberedningens förslag i betänkandet "Ny regeringsform, ny riksdagsordning m. m." (SOU 1972:15). Förslaget i denna del intogs oförändrat i propositionen 1973:90 med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning, m. m.

I motiven anförde beredningen att öppningshögtidligheten bättre borde passas in i det mönster som gäller i ett parlamentariskt statskick. Ceremonin borde enligt beredningen förläggas till riksdagens plenisal. Sambandet mellan de främsta statsorganen borde komma till uttryck genom att förutom statschefen också regeringens ledamöter är närvarande vid sammanträdet.

I en motion — 1973:542 av herr Hedin m. fl. (m,fp,s,c), — vilken väcktes under den allmänna motionstiden, hemställdes dels att riksdagen skulle uttala att dess högtidliga öppnande även i framtiden borde äga rum i rikssalen med föregående gudstjänst i Slottskyrkan, dels att vissa praktiska förändringar skulle vidtas för att riksdagsledamöterna och deras gäster bättre skulle ställas i centrum för öppningshögtidligheterna.

I sitt betänkande med anledning av bl. a. propositionen 1973:90 med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning m. m. (KU 1973:26) tillstyrkte utskottet propositionen i denna del och avstyrkte motionen 1973:542. Utskottet anförde:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts av grundlagberedningen att riksdagens officiella öppningshögtidlighet bör anpassas till det mönster som gäller i ett parlamentariskt statskick. Var öppningsceremonin skall äga rum regleras inte i RO:s huvud- eller tilläggsbestämmelser. Utskottet utgår, liksom grundlagberedningen utan meningsskiljaktighet gjorde i sin motivtext, från att ceremonin normalt förläggs till riksdagens plenisal. Vad beträffar motionärernas förslag att öppningsceremonin bör föregås av en gudstjänst i Slottskyrkan får utskottet framhålla att en gudstjänst självfallet kan anordnas, oavsett var riksmötets högtidliga öppnande äger rum. Enligt utskottet föreligger inte behov av att föra in bestämmelser härom i RO eller i tilläggsbestämmelse till denna. Ej heller bör enligt utskottets mening förslaget i motionen angående vissa praktiska förändringar i samband med öppningshögtidligheten föranleda något riksdagens beslut.

I en reservation (2 m) hemställdes att riksdagen med anledning av motionen skulle uttala att riksdagens högtidliga öppnande även i framtiden må kunna äga rum utanför riksdagshuset. I ett särskilt yttrande (c,fp) anfördes bl. a.:

Enligt vår mening är det önskvärt — och det torde även vara vad majoriteten av svenska folket önskar — att så mycket som möjligt behållas av den festivitas som nu inramar det högtidliga öppnandet. Våra massmedia, t. ex. radio och TV, ägnar ju också riksdagsöppnandet stor uppmärksamhet, vilket även i fortsättningen torde ske.

En högtidsgudstjänst i stil med den som nu försiggår i slottskapellet bör också anordnas, antingen i detta eller i annat kyrkorum.

Enligt det angivna lagrummet skall det ankomma på talmannen att efter samråd med vice talmännen fastställa ordningen för öppningssammanträdet, som sålunda enligt vår mening bör ges en så högtidlig form som anstår öppnandet av ett riksmöte.

I enlighet med utskottets hemställan antogs propositionens förslag i denna del och avslogs motionen.

Utskottet

I förevarande motioner behandlas frågan om formerna för lagtima riksmötets öppnande. Motionerna 1974:73, 1974:924 och 1974:1189 syftar till att riksdagen skall uttala att öppningsceremonin så långt möjligt även i framtiden skall utformas i nära anslutning till de former som tillämpats under den gamla riksdagsordningen. I motionen 1974:1176 hemställs att riksdagen skall uttala att utformningen av programmet för riksdagens öppnande skall ske i nära samarbete med representanter för Sveriges kulturarbetare. I motionen 1974:1189 hemställs som ett andrahandsyrkande att talmannen efter samråd med vice talmännen till sig skall knyta en kvalificerad arbetsgrupp som utarbetar förslag till nya former för riksmötets öppnande.

Enligt bestämmelserna i den under årets riksdag slutligt antagna nya riksdagsordningen (1 kap. 6 §) öppnas lagtima riksmöte vid ett särskilt sammanträde senast på riksmötets tredje dag. Vid detta sammanträde förklarar statschefen på talmannens begäran riksmötet öppnat. Vidare föreskrivs att statsministern vid sammanträdet, om inte särskilda skäl föranleder annat, skall avge regeringsförklaring. Slutligen stadgas att talmannen efter samråd med vice talmännen fastställer ordningen för detta sammanträde. Enligt tilläggsbestämmelsen 1.6.1 skall sammanträdet för riksdagens öppnande äga rum kl. 14 den första dagen under riksmötet, om inte talmannen bestämmer annan tidpunkt. Några bestämmelser i övrigt angående riksdagens öppningshögtidlighet, t. ex. var den skall äga rum, finns inte i riksdagsordningen.

Allmän enighet råder om att riksdagens arbete även fortsättningsvis skall inledas under högtidliga och värdiga former. De nya bestämmelserna om riksdagens öppnande innebär en anpassning till det parlamentariska statsskicket. Det framstår därför som naturligt att ceremonierna ges en sådan utformning att riksdagens centrala roll i statsskicket klart markeras. Även med en sådan inriktning kan värdefulla inslag i de hittillsvarande öppningsceremonierna bevaras. En gudstjänst kan självfallet anordnas.

Riksdagens högtidliga öppnande i rikssalen har fått en bred förankring hos allmänheten, särskilt genom direktsändningarna i televisionen. För riksdagen är det självfallet angeläget att allmänheten även i fortsättningen med intresse följer riksdagens öppningsammanträde. Utskottet förutsätter att hänsyn härtill kommer att tas vid fastställandet av ordningen för sammanträdet.

Som framgått av de ovan refererade bestämmelserna i riksdagsordningen är det talmannen som efter samråd med vice talmännen fastställer ordningen för riksdagens öppningsammanträde. Att i detalj föreskriva hur öppningsceremonierna skall utformas ankommer sålunda inte på

riksdagen utan på talmannen. Utöver vad utskottet i det föregående anført vill utskottet därför med anledning av motionsyrkandena endast uttala att det är självklart att talmannen i sitt arbete i denna del kan knyta till sig erforderlig expertis liksom att han kan ta kontakt med partigrupperna.

Utskottet hemställer

att riksdagen förklarar motionerna 1974:73, 1974:924, 1974:1176 och 1974:1189 besvarade med vad utskottet i det föregående anført.

Stockholm den 26 mars 1974

På konstitutionsutskottets vägnar

HILDING JOHANSSON

Närvarande: herrar Johansson i Trollhättan (s), Boo (c), Werner i Malmö* (m), Mossberg (s), Pettersson i Örebro (c), Sten Andersson i Stockholm (s), Bergqvist (s), Fiskesjö (c), Karlsson i Malung (s), Tjörck i Nässjö (m), Svensson i Eskilstuna (s), Jonnergård (c), Gustavsson i Ängelholm* (s), Berndtson (vpk) och Lindahl i Hamburgsund (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr Berndtson (vpk) som anført:

De ceremonier som hittills tillämpats vid riksdagens högtidliga öppnande i rikssalen har i allt väsentligt varit oförändrade sedan 1810 års riksdagsordning. Den då gällande regeringsformen byggde som bekant på ett maktindelningssystem där kungen personligen utövade den styrande makten.

I den nya författning som riksdagen i år slutligt antagit är visserligen den anakronism som monarkin innebär i ett modernt samhälle kvar men parlamentarismen och riksdagens centrala roll i statsskicket är klart markerade på olika sätt. Därför framstår det i dag som en uppenbar inkonsekvens att tänka sig att, som utskottet anför, ”värdefulla inslag i de hittillsvarande öppningsceremonierna (kan) bevaras”. Av utskottets skrivning kan man till och med få den uppfattningen att öppningssammanträdet även fortsättningsvis skall kunna äga rum i rikssalen.

I den nya riksdagsordningen stadgas att talmannen skall besluta om ordningen för riksdagens öppningssammanträde. Det bör ankomma på talmannen att, med beaktande av uttalanden från förra året (KU 1973:26 s. 77) om bl. a. att öppnandet bör äga rum i plenisalen, utarbeta ett program för öppningssammanträdet.

Med hänsyn till det ovan anförda anser jag att de tre sista styckena i

utskottets yttrande bort ersättas med text av följande lydelse:

”Som framgått av de ovan refererade bestämmelserna i riksdagsordningen är det talmannen som efter samråd med vice talmännen fastställer ordningen för riksdagens öppningsammansammanträde. Att i detalj föreskriva hur öppningsceremonierna skall utformas ankommer sålunda inte på riksdagen utan på talmannen. Med anledning av motionsyrkandena vill utskottet därför endast uttala att det är självklart att talmannen i sitt arbete i denna del kan knyta till sig erforderlig expertis liksom att han kan ta kontakt med partigrupperna.”

Särskilt yttrande

av herrar Werner i Malmö (m) och Björck i Nässjö (m) som anfört:

Utskottet har understrukit att riksdagens arbete även fortsättningsvis skall inledas under högtidliga och värdiga former samt att värdefulla inslag i de nuvarande öppningsceremonierna kan bevaras. Detta finner vi tillfredsställande. Det är enligt vår mening betydelsefullt att riksdagen också fortsättningsvis öppnas i former som markerar det historiska sambandet med Sveriges tidigare statsskick och historia. Detta kan lämpligen ske genom att det hittillsvarande öppningsceremonielet i stora drag bibehålles.

Som utskottet framhåller, har öppningsceremonin blivit uppskattad i vida kretsar, inte minst genom televisionen. Utan tvekan beror en stor del av denna stämning kring ceremonin på den vackra och värdiga inramning som rikssalen erbjuder.

Det provisoriska riksdagshuset vid Sergels torg erbjuder en mindre lämplig miljö för ett högtidligt öppnande. Även framdeles, eller i varje fall tills ett permanent riksdagshus färdigställts, bör öppningsceremonin äga rum i rikssalen. Den bör liksom tidigare inledas med en gudstjänst i Slottskapellet.

Riksdagens centrala roll i statsskicket kommer i fortsättningen att markeras genom att statsministern avger regeringsförklaring vid öppningsammansammanträdet och att talmannen hemställer att konungen förklarar riksdagen öppnad.

Enligt de fr. o. m. 1975 gällande bestämmelserna ankommer det på talmannen, efter samråd med vice talmännen, att bestämma formerna för riksdagens högtidliga öppnande. Vi har därför i detta särskilda yttrande önskat ytterligare markera de synpunkter på öppningsceremonierna som anförts av utskottet.

*Bilaga***Något om förhållandena i andra länder**

Nedan redovisas några uppgifter angående formerna för parlamentsöppnandet i några europeiska länder. Uppgifterna bygger dels på material som grundlagberedningen insamlat (Norge, Danmark, Finland), dels på uppgifter från den svenska ambassaden i respektive land.

Danmark

Enligt 38 § i den danska grundloven avger statsministern vid det första sammanträdet under folketingsåret en redogörelse för rikets allmänna ställning och de av regeringen planerade åtgärderna. Enligt samma lagrum skall på grund av redogörelsen äga rum en allmän debatt. I folketingsalen har inrättats en särskild loge för representanterna för det verkställande organet och det dömande. Till denna hedersloge inbjuds drottningen och fyra ledamöter i högsta domstolen. På samma läktare som hederslogen sitter diplomatiska kåren, högre ämbetsmän, tidigare ledamöter i folketinget m. m. Ceremonien inleds med att ålderspresidenten öppnar tinget och föreslår val av talman. Efter valet hälsar talmannen majestäten och domarrepresentanterna välkomna. Statsministern redogör sedan för rikets allmänna ställning i ett anförande på 1/2–1 timme. Folketingets möte ajourneras därefter och gästerna avlägsnar sig.

Finland

Enligt 26 § i den finländska riksdagsordningen låter republikens president tillkännage tiden för riksdagens öppnande. Denna tid får inte utsättas senare än till tredje helgfria dagen efter riksdagens sammankomst. På utsatt tid skall riksdagens ledamöter, sedan gudstjänst förrättats, sammankomma i riksdagshuset, där republikens president hälsar riksdagen och förklarar den öppnad. Hälsningstalet besvaras av talmannen på riksdagens vägnar.

Island

Alltingets ordinarie session öppnas den 10 november eller, om detta datum infaller på en söndag, påföljande måndag.

Öppnandet inleds med en gudstjänst i domkyrkan med predikan av Islands biskop. Gudstjänsten bevistas av presidentparet, samtliga stortingsledamöter, representanter för den diplomatiska kåren, högsta domstolen och ett fåtal högre statstjänstemän.

Efter gudstjänstens slut går samtliga i procession till det angränsande alltingshuset och sessionen inleds av presidenten som uppläser kungörelsen om alltingets inkallande och i anslutning därtill hålles ett anförande. Detta kan dock betecknas som personligt och motsvarar ej t. ex. vårt trontal.

Efter talet lämnar presidenten lokalen och alltingets ålderspresident inleder det egentliga alltingsarbetet med val av talman varefter denne övertar ordförandefunktionen.

Norge

Sedan det norska stortinget konstituerat sig, öppnar kungen eller den han bemyndigar stortingets förhandlingar (74 § grundloven). Öppnandet äger rum i stortingssalen och tillgår så att kungen läser trontalet (regeringens programförklaring), varefter ett statsråd läser berättelsen om rikets tillstånd. Ingen överläggning får äga rum i kungens närvaro.

Belgien

Något särskilt ceremoniel förekommer inte i Belgien vid parlamentets öppnande. De två kamrarna samlas var för sig i sina ordinarie sessionslokaler, ordföranden inleder med fullmaktsgranskning varefter ordinarie sammanträde omedelbart följer.

Frankrike

Ordningen för det ceremoniel som tillämpas för nationalförsamlingen och senaten fastställdes 1875. Det innebär att vid början av varje förmiddags- och eftermiddagssammanträde talmannen inträder i sammanträdeslokalen i procession föregången av två officerare ur republikanska gardet. Utanföer sammanträdesrummen paraderar en pluton ur gardet samt två trumslagare, vilka slår en gammal "appel" signal från julimonarkins dagar (1830-talet). Talmännen uppträder under eftermiddagssammanträden i jackett och under kvälls-sessioner i frack plus sina talmansinsignier. Vid nationalförsamlingens respektive senatens öppnings-sammanträde vid varje session förekommer ovannämnda protokoll förstärkta med ett högtidligt anförande av talmännen.

Enär statschefen inte äger tillträde till parlamentet förekommer efter varje öppnings-sammanträde ett formellt besök hos presidenten av den nykonstituerade talmanskonferensen från både nationalförsamlingen och senaten. Parlamentarikerna uppträder vid detta tillfälle, liksom då de eljest representerar församlingen i jackett på dagen och frack på kvällen jämte trikolorfärgade band.

Öppningsceremonien äger, som framgår av det ovanstående, rum i respektive nationalförsamlingens och senatens lokaler.

Nederländerna

Ett för båda kamrarna gemensamt öppnings-sammanträde äger rum tredje tisdagen i september varje år. Sammanträdet äger rum i riddarsalen som är en fristående byggnad på parlamentets borggård i Haag.

Parlamentsledamöterna samlas i riddarsalen och mötet öppnas av

första kammarens talman, varefter en särskild kommitté bestående av 10 medlemmar går till dörren för att avvakta drottningens ankomst. Drottningen och prinsgemålen körs i en förgylld kaross från kungliga slottet i Haag till parlamentets borggård, där kungliga marinkåren paraderar och nationalsången spelas. Då karossen stannat framför riddersalen eskorteras drottningen och prinsgemålen av 10-mannakommittén in i salen och tar plats på tronen respektive prinsgemålens plats vilka finns på en upphöjd plattform. Övriga medlemmar av kungliga familjen sitter på främsta stolsraden framför parlamentsledamöterna.

Drottningen läser därefter trontalet sittande på tronen. Även parlamentsledamöterna förblir sittande. Därpå eskorteras drottningen och prinsgemålen åter ut till karossen för att återvända till slottet. Mötet avslutas därefter av första kammarens talman.

Parlamentsledamöterna rekommenderas mörk kostym men även vardagsklädsel förekommer numera. Press, radio och TV har liksom allmänheten i princip fritt tillträde, men till följd av det stora antalet speciellt inbjudna, bl. a. diplomatiska kåren, är allmänhetens möjligheter att närvara i praktiken mycket beskurna.

Storbritannien

Den engelska konstitutionen bygger på precedensfall och oskriven praxis. Detta gäller även för parlamentsöppnandet, vilket steg för steg är fyllt av påminnelser om olika händelser i parlamentets historia. Öppnandet äger rum i parlamentsbyggnaden ("The Palace of Westminster"). Ceremonierna äger rum i överhuset dit ledamöterna i underhuset kallas.

När drottningen personligen öppnar parlamentet beger hon sig "in state", dvs. med kronan på huvudet, till överhuset och sätter sig på tronen, där omgiven av riksregalierna och uppvaktad av "statens tjänare", dvs. alla lorderna vilka förblir stående i sina mantlar till dess drottningen befäller dem att sitta. Genom överste kammarherren (the Lord Great Chamberlain) ger hon "The Gentleman Usher of the Black Rod" order att hämta underhuset vilket han gör genom att gå till underhusets barrikaderade dörr och med sin svarta stav (Black Rod) knacka tre gånger. När han kommit in går han till mitten av "huset", ställer sig framför bordet där talmansspiran skall ligga efter öppnandet och bugar tre gånger sägande "Herr Talman drottningen befäller detta hedervärda hus att komma till hennes majestäts sida i överhuset". Talmannen går sedan i spetsen för underhuset till "avbalkningen" (the Bar) i överhuset. Därefter läser drottningen ett tryckt exemplar av trontalet, som överräckts till henne av the Lord Chancellor (justitieministern).

När talet har lästs upp föreslår två av regeringen utvalda medlemmar i såväl över- som underhuset att man ger en svarsadress med tack till suveränen för hennes nådiga tal till parlamentet. Därefter ger hennes majestät ett formellt svar och lämnar sedan huset.

På eftermiddagen när båda husen samlas igen skall the Lord Chancellor respektive talmannen "rapportera" talen. Innan detta sker skall man

emellertid först besluta om en lag för att därmed markera parlamentets rätt att välja ärenden själva och inte vara bundna av drottningens ord, dvs. frontalet. De lagförslag som därvid antas är av tradition av meningslös karaktär.

I de fall drottningen befinner sig utom riket gäller särskilda ceremonier.

Det kan nämnas att förfaringsättet är komplicerat även vid ajournering av en session till en annan. Principen är att parlamentet alltid sammanträder. Detta är en kvarleva från den tid då monarken hade makt att låta bli att inkalla parlamentet och i stället regera enväldigt.

Västtyskland

Förbundsdagen konstitueras efter ett val på kallelse av den tidigare förbundsdagspresidenten vid ett plenarmöte i den ordinarie plenarsalen senast trettionde dagen efter valet. Det förekommer inte något särskilt öppningssammanträde i den meningen att ett speciellt ceremoniel tillämpas. Det första plenarmötet efter ett val får emellertid en speciell karaktär genom att det öppnas av förbundsdagens äldste ledamot som också leder förhandlingarna tills presidium valts. Ålderspresidenten brukar vid öppnandet hålla ett anförande ägnat dagens och parlamentets betydelse.

Det kan tilläggas att förbundsdagen benämnes eller numreras efter valperioderna och att presidiet väljs för hela den fyraåriga mandatperioden. Parlamentet öppnas alltså endast en gång per valperiod.

Österrike

I det österrikiska parlamentet förekommer inget särskilt öppningssammanträde och inget särskilt ceremoniel vare sig vid mandatperiodens eller höst- och vårsessionernas början.